

עפ"ג 13859/01/15 - אריק עטל (אסיר), נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ג 13859-01-15 עטל(אסיר) נ' מדינת ישראל 12 מרץ 2015

בפני הרכב כבוד השופטים:

י' גריל, שופט בכיר (אב"ד)

כ' סעב, שופט

ס' ג'יוסי, שופט

המערער:

אריק עטל (אסיר),

ע"י ב"כ עו"ד לימור דדון ו/או עו"ד יוני דדון

נגד

המשיבה:

מדינת ישראל באמצעות פרקליטות מחוז חיפה (פלילי)

ע"י ב"כ עו"ד גב' שרון איל

פסק דין

א. בפנינו ערעור על גזר דינו של בית משפט השלום בקריות, (כב' השופט מוחמד עלי), מיום 23.11.14, ב-ת.פ. 12323-09-14, לפיו נגזרו על המערער (יליד דצמבר 1962), 42 חודשי מאסר בפועל (בניכוי ימי מעצרו מיום 25.8.13 עד 16.10.13), וכן 6 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור בתוך שלוש שנים מיום שחרורו מן המאסר עבירה בה הורשע בתיק זה, או כל עבירת רכוש זולת עבירה לפי סעיף 413 של חוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**").

בנוסף חייב בית משפט קמא את המערער לפצות כל אחד מן המתלוננים בסכום של 3,000 ₪, זולת המתלוננים באישומים מס' 1 ומס' 2 שיפוצו בסכום של 1,500 ₪ כל אחד, וסכומי הפיצוי ישולמו לא יאוחר מיום 1.2.15.

כמו כן הורה בית משפט קמא על חילוט הרכב (המונית) לטובת אוצר המדינה.

ב. העובדות הצריכות לענין הינן בתמצית אלה:

כנגד המערער וכנגד שותפתו לעבירה (הנאשמת מס' 2), הוגש כתב אישום שבעובדותיו הודה המערער ולפיהן הורשע. כתב האישום המתוקן ייחס למערער ולנאשמת הנוספת 16 אישומים. בחלק הכללי של כתב האישום המתוקן, יוחסה למערער עבירה של קשירת קשר לביצוע פשע ו/או עוון, לפי סעיף 499 של חוק העונשין.

ב-15 אישומים נפרדים יוחסו למערער עבירות רבות שקורבנותיהם הינם קשישים:

גניבה, לפי סעיף 384 של חוק העונשין.

נסיון גניבה, לפי סעיף 384, בשילוב עם סעיף 25 לחוק העונשין.

הונאה בכרטיס חיוב, לפי סעיף 17 רישא של חוק כרטיסי חיוב התשמ"ו-1986 (להלן: "חוק כרטיסי חיוב").

התפרצות למקום מגורים/תפילה כדי לבצע עבירה, לפי סעיף 406 (ב) של חוק העונשין + סעיף 29 (א) של חוק העונשין.

גניבת כרטיס חיוב, לפי סעיף 16 של חוק כרטיסי חיוב (באישום מס' 7).

כפי שמציין הסניגור, יוחסה לשותפתו של המערער בשבעה מן האישומים עבירה נוספת של גניבת כרטיסי חיוב.

ג. נסיבות הענין כעולה מעובדות כתב האישום:

המערער, שהיה באותה עת בן זוגה של שותפתו הנאשמת מס' 2, החזיק במונית ושימש כנהג באחת התחנות הפועלות באיזור הקריות. באמצע שנת 2012 קשר המערער קשר עם הנאשמת הנוספת, לבצע עבירות כנגד קשישים.

עיקרם של המעשים: הנאשמים נהגו להגיע לבתיהם של קשישים, להיכנס לבתיהם בתחבולות שונות (כשבמקרים רבים מציגה את עצמה הנאשמת כעובדת המוסד לביטוח לאומי), ולגנוב רכוש מן הדירה הכוללת כרטיסי אשראי (במרבית המקרים לא הורשע המערער במעשי גניבת כרטיסי החיוב עצמם).

בהמשך, עשו הנאשמים שימוש בכרטיסי האשראי שנגנבו, משכו כספים ממכשירי כספומט, ושילמו באמצעותם עבור סחורות שרכשו.

העבירות בוצעו החל מחודש מאי 2012 עד אוגוסט 2013. הנאשמים נעצרו לאחר מקרה בו נגנב כרטיס אשראי, הם הסבו לסעוד כשבכוונתם לשלם בכרטיס האשראי, אך הגעת השוטרים למקום מנעה מהם זאת ובמעמד זה נעצרו.

ד. בישיבת בית משפט קמא, מיום 18.12.13, הודה המערער בעובדות כתב האישום המתוקן, והורשע בהתאם להודאתו זו. הוזמן תסקיר שירות המבחן למבוגרים, וכעולה מעיון בתסקיר מיום 27.5.14 זו הרשעתו הראשונה של המערער בפלילים. המערער קיבל בפני שירות המבחן אחריות מלאה למעשיו, וציין, כי ביצע את המעשים על רקע המצוקה הכלכלית הקשה בה היו נתונים הוא וחברתו לחיים (הנאשמת הנוספת).

ה. לטענת המערער הפיתוי הראשוני לביצוע העבירות צץ כאשר במוניתו מצא ארנק שהכיל כסף וכרטיס

אשראי. לטענתו, שיתף הוא את שותפתו לעבירה ושניהם, כך טען, תכננו להשתמש בכרטיס האשראי. כשהדבר צלח בידיהם, היווה הדבר לטענתו, פיתוי עבורם לכסף קל, עבורו כדי לכסות את חובותיו, ועבורה כדי לקיים את ילדיה.

1. בפני שירות המבחן מסר המערער, שהוא מודע כיום לחומרת מעשיו ומוכן לשאת בפיצוי המתלוננים. הוא טען, כי מעצרו היווה עבורו אירוע שאיפשר לו מגע עם חומרת התנהגותו, ובמהלך חקירתו הוא חשף אירועים נוספים בהם היה מעורב מתוך צורך "לנקות את עצמו" ולשחרר את המועקה הנפשית בה היה נתון טרם מעצרו.

עוד נכתב בתסקיר שירות המבחן:

"אריק ציין כי פעל במקרים הנדונים באופן עצמאי כשהוא מתכנן והוגה את הרעיון. אמנם בידיעתה של שותפתו לעבירה ובשיתוף פעולה שלה, אולם הוא שלל השפעה שלילית או לחץ שלה עליו".

התרשמות שירות המבחן היא כי המערער פעל תוך קהות רגשית כלפי נפגעי העבירה.

2. לדעת שירות המבחן, בשים לב לתפקודו הנורמטיבי של המערער בדרך כלל, חשיפת מעשיו וההליך המשפטי המתנהל נגדו כעת, ואשר כלל מעצר ממש ומעצר בית, נוסף לנזק הכלכלי הרב שנגרם לו, והבנתו את התגובה החברתית הקשה לה הוא צפוי, נראה לשירות המבחן כי הסיכון להישנות מעשים דומים על ידו, הינו נמוך.

ח. מוסיף שירות המבחן, כי יש חשיבות במקרה זה לשילוב ענישה מוחשית שתבהיר למערער את הגבולות להתנהגותו ואת חומרת מעשיו, לצד פתיחת האופציה הטיפולית. לכן, ככל שיחליט בית המשפט להטיל על המערער עונש מאסר לריצוי בפועל, ממליץ שירות המבחן על הפניית עניינו של המערער לרשויות שב"ס, כדי לבחון את שילובו בתכנית טיפולית במסגרת מאסרו, וכן לחייבו בפיצוי המתלוננים.

ט. בטיעונה לעונש בפני בית משפט קמא ציינה המשיבה, כי לדעתה יש להטיל על המערער עונש חמור מזה שהוטל על הנאשמת [שעליה הוטלו בערעור בבית משפט זה 36 חודשי מאסר בפועל (עפ"ג 29910-04-14) ובקשת רשות ערעור שהגישה הנאשמת לבית המשפט העליון, נדחתה ב-רע"פ 5081/14 מיום 21.7.14], וזאת משום שנוכח האמור בתסקיר, היה המערער ההוגה היוזם והמתכנן של העבירות.

כמו כן ביקשה המשיבה מבית משפט קמא להורות על חילוט המונית.

י. מטעם המערער הובא בפני בית משפט קמא עד אופי שציין, כי הוא מכיר את המערער מזה 27 שנה במסגרת עבודתו כנהג מונית, ומדובר באדם שגילה חריצות ומסירות, איש חברותי, והמקרה החמור בו

עמוד 3

הורשע, אינו מתאים לאישיותו של המערער וצורת התנהגותו.

י"א. הסניגור טען בפני בית משפט קמא, שלמערער לא יוחסה עבירה של גניבת כרטיס חיוב, וכמו כן ציין שנדחתה טענת הנאשמת כאילו היא נגררה אחרי המערער, ולכן עתר הסניגור להקלה בעונשו של המערער לעומת הנאשמת, וכן ביקש להתחשב בתקופה בה היה המערער נתון במעצר, ולאחר מכן בתנאים מגבילים, וכן לזקוף לזכותו את מצבו הכלכלי הקשה, נסיבותיו האישיות, ונטילת האחריות המלאה.

המערער טען בפני בית משפט קמא, כי הוא מבקש סליחה מכל מי שנפגע עקב מעשיו, וכן ציין את מצבו הרפואי ואת המועקה שנגרמה לו עקב ההליכים המשפטיים ושהייתו בתנאים מגבילים.

י"ב. בגזר דינו מיום 23.11.14 עמד בית משפט קמא על כך שהערכים המוגנים נשוא גזר דינו של המערער, זהים לאלה שהובאו בחשבון בעניינה של הנאשמת. עוד ציין בית משפט קמא, כי בעניינה של הנאשמת נקבע כי מתחם העונש ההולם בכל אחד מן האישומים, מס' 12-3, אמור לכלול מאסר בפועל שבין 6 עד 12 חודשים, מאסר על תנאי ופיצוי כספי, ואילו באישומים מס' 1 ומס' 2, וכן באישום שבחלק הכללי (קשירת קשר לביצוע פשע), מתחם העונש הוא 6 חודשי מאסר ברף העליון ומאסר על תנאי ברף התחתון, כל זאת בנוסף לרכיבי ענישה נוספים.

בית משפט קמא ציין, כי מתחמי הענישה שנקבעו לגבי הנאשמת תקפים גם לגבי המערער, וכי בפסק הדין שניתן בערעור בבית משפט זה (עפ"ג 29910-04-14), אושר המתחם שנקבע בגזר הדין.

י"ג. בית משפט קמא הוסיף בגזר דינו, כי הוא מביא בחשבון שהמערער הוא יליד 1962, אין לחובתו הרשעות קודמות, חיו עד לביצוע העבירות נשוא תיק זה התנהלו באורח נורמטיבי, הוא שירת שירות צבאי מלא, עבד כנהג מונית, וגילה יציבות בתחומי חיו השונים.

עוד הביא בית משפט קמא בחשבון שהמערער הודה בראשית ההליכים ובכך חסך זמן שיפוטי וכן חסך את הבאת הקורבנות, שכולם קשישים, לבית המשפט.

י"ד. בית משפט קמא ציין, שמתסקיר שירות המבחן, כך גם מדברי המערער בפני בית משפט קמא עולה, כי המערער מפנים את חומרת העבירות ומודע לפגיעה שהוא הסב לקורבנות, ומכאן, בין היתר, הערכת שירות המבחן שהסיכון להישנות מקרים דומים בעתיד - נמוכה. המערער אף ביטא רצון לפצות את נפגעי העבירה ונראה לבית משפט קמא שחרטתו של המערער היא כנה.

כמו כן ציין בית משפט קמא, שאין להתעלם מתקופת המעצר בה שהה המערער (מאחורי סורג ובריח) וכן התנאים המגבילים בהם היה נתון תקופה ארוכה ובנוסף נסיבותיו האישיות, קשייו הכלכליים, ומצבו הרפואי.

ט"ו. בית משפט קמא גם נתן דעתו לסוגיית אחידות הענישה בהתייחס לגזר הדין שניתן בעניינה של הנאשמת (כפי שתוקן בבית משפט זה), לעומת גזר דינו של המערער. בית משפט קמא קיבל את טענת הסניגור שנקודת המוצא לדיון בעונשו של המערער, הוא העונש כפי שהוטל על הנאשמת. ואולם, אין עיקרון אחידות הענישה מחייב הטלת עונש זהה לעונש שהוטל על הנאשמת.

ט"ז. עוד סבור בית משפט קמא, בניגוד לטענות הסניגור, שיש להטיל על המערער עונש מאסר בפועל גבוה יותר מזה שהוטל על הנאשמת.

לגבי הנאשמת, כך ציין בית משפט קמא, הובאו בחשבון נסיבותיה האישיות הקשות מאד, והשפעת גזר הדין על משפחתה הקרובה, ובמיוחד על ילדיה. בנוסף, הן בעלה הראשון והן בעלה השני, נפטרו והנאשמת נקלעה למשבר רגשי עמוק ולמצב טראומטי ואובחנה כסובלת מהפרעת חרדה כרונית, וכן צויין, שהיא מגדלת שלושה ילדים שהצעיר ביניהם בן 12.

נסיבותיה אלה של הנאשמת, הביאו להקלה בענישה שניתנה לה בגזר הדין. נסיבות אלה גם זכו להתחשבות בעונש כפי שהוטל בערכאת הערעור. ואולם, אין המערער זכאי להתחשבות זו שכן נסיבותיו האישיות, כך קובע בית משפט קמא, אינן חריגות וקשות דוגמת הנאשמת.

י"ז. יחד עם זאת, כך סבור בית משפט קמא, אין לגרום לפער משמעותי בין עונשו של המערער לבין עונשה של הנאשמת ככל שהדברים נוגעים לרכיב המאסר בפועל. במסגרת שיקוליו הביא בית משפט קמא בחשבון את מספר העבירות, תדירותן והזיקה ביניהן, וכן שיש לשמור על יחס הולם בין חומרת מכלול המעשים ומידת אשמו של המערער לבין סוג העונש, ואין לפסוק עונש נפרד לכל אישום.

י"ח. יש ליתן את הדעת, כך ממשיך וכותב בית משפט קמא, לרצף המעשים הדומים ולקרבה בזמן בין המעשים, ולכך שהם בוצעו בפרק זמן מצומצם (זולת האישום הראשון), ומנגד יש ליתן את הדעת לכך שבכל אישום ואישום נפגע קרבן נפרד ועצמאי ובוצעה עבירה לאחר תכנון ספציפי של אותו מעשה.

נוכח כל האמור לעיל, הטיל בית משפט קמא על המערער עונש מאסר בפועל לתקופה של 42 חודשים, וכן את שאר העונשים כפי שפירטנו לעיל בפתח דברינו, ובכלל זה גם הורה על חילוט המונית, שבה עשה המערער שימוש במהלך ביצוע העבירות, לטובת אוצר המדינה.

י"ט. בערעור המונח בפנינו, מלין המערער על הפער בענישה שנוצר בינו לבין שותפתו לכתב האישום, שנדונה ל-36 חודשי מאסר בפועל וטוען, כי יש בפער זה כדי לפגוע בעקרון השוויון ואחידות הענישה באופן המצדיק את התערבותה של ערכאת הערעור.

כ. לטעמו של המערער, טעה בית משפט קמא בשתי קביעות עובדתיות.

עמוד 5

האחת - שחלקיהם של המערער ושותפתו בביצוע העבירות הינם שווים.

השניה - שיש בנסיבותיה האישיות של שותפתו, שאינן קשורות בעבירות, כדי להצדיק פער בענישה ביניהם.

כ"א. מציין המערער, שבית משפט קמא טעה משקבע, כי חרף העובדה שבשבעה אישומים יוחסה לשותפה בלבד עבירה נוספת של גניבת כרטיסי חיוב, יש לראות בחלקיהם של המערער ושל שותפתו בביצוע העבירות, חלקים שווים, ושאינן בשוני זה, לדעת בית משפט קמא, כדי ליצור אבחנה בין המערער לבין שותפתו - הנאשמת.

המערער מדגיש, שמדעיקרא יוחסו העבירות של גניבת כרטיס חיוב גם למערער, ולאחר דין ודברים מחקה המשיבה עבירות אלה מכתב האישום, מנימוקים שהועלו במסגרת המשא ומתן, וחזקה על המשיבה שהיא שקלה את כל השיקולים הצריכים לענין, ולכן במצב דברים זה, לא ניתן לקבוע כי חלקם של המערער ושותפתו, זהים לחלוטין.

כ"ב. שוני מהותי נוסף בין המערער לשותפתו, כך לטענת הסניגור, הינו בחלק הפעיל שבביצוע העבירות. במרבית המקרים היתה זו השותפה שנכנסה לבית המתלוננים, שעה שהמערער המתין ברכבו. מוסף המערער, שגם אם שוני זה הינו קטן, ומתייחס רק לחלק מן האישומים, עדיין קיים בין השניים שוני מהותי שבא לידי ביטוי ב-7 עבירות (גניבת כרטיס חיוב) בהן הורשעה שותפתו של המערער בלבד.

כ"ג. עוד טוען המערער שגזר דינה של שותפתו ניתן ביום 9.3.14, גזר דינו של המערער ניתן 8 וחצי חודשים לאחר מכן (בתאריך 23.11.14). גם בהימשכות ההליכים, יש כדי לאבחן בינו לבין שותפתו, שכן עד מועד גזר הדין שהה המערער בתנאי מעצר בית מלאים (למעט שעות איוורור) 8 וחצי חודשים מעבר לשותפתו, ומדובר בתקופה ארוכה ומשמעותית. היה מקום, לדעת הסניגור, להביא נסיבה זו בחשבון הן לענין העונש והן לענין האבחנה בין המערער לשותפתו.

ההבדל היחיד שמוכן המערער לקבל בינו לבין שותפתו, נעוץ בנסיבות חייה של השותפה כשאין חולק כי מדובר בנסיבות קשות.

כ"ד. טוען המערער, שהואיל ומדובר בשותפים מלאים לכתב האישום, כשנקודת המוצא היא שחלקיהם זהים, הרי שעקרון אחדות הענישה הוא עקרון רב חשיבות ואחד מאבני היסוד של המשפט הפלילי, ואין די בשוני בנסיבות האישיות כדי לפגוע בעקרון זה ולפגוע במראית פני הצדק.

זאת ועוד: המערער עצמו הציג נסיבות אישיות במסגרת הטיעון לעונש, הקשורות הן למצבו הכלכלי, והן לאם ילדיו שבמהלך המשפט עברה תאונת דרכים קשה, ונכון להיום היא עדיין נמצאת בשיקום.

כ"ה. כמו כן מציין המערער, כי הוטלה עליו ענישה נוספת (מעבר לגזר הדין של שותפתו), דהיינו, חילוט

המונית. מעבר לנזק הכלכלי המידי פגעה ענישה זו ביכולתו של המערער להתפרנס אף בתקופת מאסרו, שהרי יכול היה להשכיר את המונית למשך כל תקופת מאסרו, הגם שמהחלטת בית משפט השלום עולה, כי החילוט התייחס למכונית ולא למספר הציבורי.

כ"ו. לסיכום טוען המערער, כי נוכח עקרון אחידות הענישה, ובשים לב לשוני בעבירות בהן הוא הורשע לעומת העבירות בהן הורשעה שותפתו, ובשים לב לחלקו במעשים לעומת חלקה של שותפתו, ובהתחשב בתקופה הארוכה של מעצר הבית ובחילוט המונית, יש הצדקה לכך שהעונש שיוטל על המערער יהא, עונש קל יותר מזה שהוטל על שותפתו, או למצער, עונש השווה לזה שהוטל עליה.

כ"ז. בישיבה שהתקיימה בפנינו ביום 19.2.15, שמענו את תמצית טענותיהם בעל פה של באי כח שני הצדדים.

כ"ח. הסניגור חזר על טענותיו כפי שפורטו בערעור, וטען, כי הערעור הוגש בסופו של דבר בגלל תחושת חוסר צדק בכל הפרשה. עוד הוסיף הסניגור, שהמגדר אינו יכול לשמש כשיקול לאבחנה בין נאשמים.

לטעמו של הסניגור היה מקום להקל בעונשו של המערער ולהטיל עליו ענישה קלה מזו שהוטלה על שותפתו. הסניגור מפנה לתיקון כתב האישום (ביטול העבירה של גניבת כרטיס חיוב בכל הנוגע למערער, זולת באישום מס' 7), כשהסניגור מדגיש שהתיקון נעשה בהסכמת התביעה. הסניגור מדגיש, שבחלק מן האישומים אכן לא היה המערער שותף לגניבת כרטיסי החיוב.

כ"ט. הסניגור חזר והדגיש את השוני שבין המערער לבין שותפתו, בכל הנוגע למעצר הבית הממושך. באשר לאמירה של המערער בפני שירות המבחן כי מעשי העבירה היו רעיון שלו, סבור הסניגור, כי זו צורה של נטילת אחריות.

ל. עוד מוסיף הסניגור, שהן בגזר הדין של בית משפט קמא, והן בפסק דינו של בית משפט זה ביחס לנאשמת, ואף בגזר דינו של המערער, נקבע מפורשות, שחלקיהם בביצוע המעשים שווים. משמע, הכל תמימי דעים שחלקיהם של השניים בביצוע העבירות - שווים.

הגם שמדובר בעבירות חמורות, אין הצדקה, לטענת הסניגור, לפער של מחצית השנה מאסר בפועל בענישה בין השניים, ופער זה פוגע במראית פני הצדק.

עוד מצביע הסניגור על הענישה הכלכלית כפי שבאה לידי ביטוי בחילוט המונית.

ל"א. ב"כ המשיבה טענה לעומת זאת, כי מדובר בפרשיית מרמה חמורה ביותר, כשמקצת הקורבנות הם קשישים בגילאים שבין 90 ל-100. המקרים חמורים ומזעזעים, והעונש כפי שהוטל, כך טוענת ב"כ המשיבה, קל ביותר.

ל"ב. ב"כ המשיבה ציינה, כי בית משפט קמא קבע, שהמתחם הראוי הוא מאסר בפועל לתקופה שבין חצי שנה לשנה. גם אילו לגבי כל אחד מנפגעי העבירה היה מוטל עונש מאסר של חצי שנה, הרי התוצאה היתה אמורה להוביל לגזר דין של 7 וחצי שנות מאסר בפועל, והרי על המערער הוטל עונש מאסר של 3 וחצי שנים בלבד. מכאן, שהענישה קלה ביותר.

ל"ג. באשר לפער בין העונש שהוטל על הנאשמת לעומת העונש שהוטל על המערער, מציינת ב"כ המשיבה, כי בית משפט קמא היה מודע לכך והתייחס לנסיבות חייה הקשות ביותר של הנאשמת. מוסיפה ב"כ המשיבה, כי בית משפט קמא היה ער לכך שהמערער הגה את כל התוכנית הזדונית, דהיינו, להיכנס לבתייהם של תושבים זקנים, תוך הצגת מצג כאילו מדובר בעובדי הביטוח הלאומי.

טוענת ב"כ המשיבה, כי לענין אופן ביצוע העבירות אחראי המערער בדיוק כמו הנאשמת שכן המערער ישב במונית וחיכה לה. התוכנית שהגה המערער היא זדונית, ומעוררת גועל והעונש שהוטל, כך לטענת ב"כ המשיבה, הוא עונש קל ביותר.

ל"ד. לאחר שנתנו דעתנו לעובדות כתב האישום המתוקן שבהן הודה המערער ולפיהן הורשע, לגזר דינו של בית משפט קמא, לגזר הדין שניתן בעניינה של שותפתו - הנאשמת, ולרבות פסק הדין שניתן בערעורה של הנאשמת, וההחלטה בעניינה בבקשת רשות הערעור, וכן לאחר שנתנו דעתנו לתסקיר שירות המבחן בעניינו של המערער, ולנימוקי הערעור, לרבות הטיעונים בעל פה ששמענו ביום 19.2.15, מסקנתנו היא שדין הערעור להידחות.

ל"ה. ראוי להדגיש, כי מעשי העבירה של המערער ושותפתו, כמפורט בכתב האישום המתוקן, בזויים, מכוערים ביותר, ומעוררים שאט נפש. המערער ושותפתו ביצעו את מעשי העבירה שלהם באופן בלעדי כלפי קשישים בגיל 75 ומעלה. כך, למשל, קורבן העבירה באישום מס' 3 היא ילידת 1922, קורבן העבירה באישום מס' 12 היא ילידת 1914 (משמע כבת 99 במועד ביצוע העבירה). מכאן שהמערער ושותפתו ביצעו את מעשי העבירה באופן מחושב ומתוכנן כלפי נפגעי עבירה חסרי ישע.

ל"ו. ואכן, בפסק דינו מיום 26.6.14, בעניינה של הנאשמת (ע"פ 29910-04-14 + עפ"ג 34396-04-14), הבאנו מדברי בית המשפט העליון, שראוי לחזור ולהביאם גם בפסק דינו זה, רע"פ 5066/09 **אוחיון נגד מדינת ישראל**, (מיום 22.4.10):

"גניבה בדרכי עורמה מקשישים הינה מן המעשים הנקלים ביותר ויש בה מימד חמור שבעתיים מכל מעשה גניבה אחר. מימד זה בא לידי ביטוי בפן הבלתי מוסרי אשר מתנוסס מעל מעשים קשים אלו. זהו אותו פן אשר מזעזע את הנפש ומעורר את סלידתנו העמוקה, שכן מצווים אנו לערך העליון של 'וְהִדְרֹתָ פָּנֵי זֶקֶן' (ויקרא י"ט לב'). אשר על כן מצווים בתי המשפט להכביד את ידיהם כנגד אלו הרומסים ברגל גסה את ביטחונם האישי של הקשישים וגוזלים את רכושם בדרכים נלוזות. חייבים אנו להיות מגן של ברזל לאותם קשישים, למען יורתעו מבצעי עבירה בכוח מלפגוע באכלוסיה זו, וכל זאת ברוח הפסוק 'אַל-תִּשְׁלִיכֶנִי, לַעֲת זִקְנָה; כָּכֻלֹּת כְּחִי, אֶל-

תעֲזָבְנִי (תהילים ע"א, ט') [...]."

ל"ז. כך גם, ע"פ 1864/11 דוידוב נגד מדינת ישראל, (מיום 7.11.12):

"שוד או גניבה מקשים ומחסר ישע, נתפס כמעשה שיש בו כיעור מוסרי גדול יותר מעבירה 'רגילה' של שוד או גניבה, בהיותו הפרה של הציווי 'והדרת פני זקן' הנתפס כמעין חוק טבע בכל חברה אנושית... מי ימוד את האימה, הפחד, הבושת והצער של קשים - פעמים רבות קשים המתגורר בגפו - שנפל קורבן לעבירה של שוד וגניבה. אכן, לא כל קשים הוא חסר ישע, אבל אין כוחו של קשים כשל אדם צעיר, שיכול לעיתים להתגונן או לרדוף אחר הגנב או השודד. נקל לשער את התחושה המתסכלת עד-מאוד של השפלה וחוסר אונים של קשים שנפל קרבן לעבירה כגון דא".

ל"ח. בנוסף, כפי שכבר ציינו בפסק דינו בעניינה של הנאשמת, הדגישה פסיקת בית המשפט העליון את חשיבות ההרתעה והגמול ביחס לעבריינים הפועלים נגד קשישים, כשבענישה מחמירה בעבירות אלה רואה בית המשפט את תרומתו להגנה על הקשישים. עיינו: ע"פ 2163/05 אלייב נגד מדינת ישראל, פסקה ו' לפסק דינו של כב' השופט א. רובינשטיין (מיום 12.12.05):

"חברה שבה תחושת הביטחון האישי של בניה ובנותיה, ובמיוחד החלשים שבהם, כגון קשישים, מעורערת - זקוקה לשיקום ולחיזוק, כדי שתחושה ראויה תשוב על כנה. זו תפיסת החוק והסדר, law and order, שתושבי המדינה מצפים לה ומייחלים כי רשויות הממשל יתנו לה מענה ופתרונות. בית המשפט הוא אחת הכתובות ההכרחיות לציפיה זו. אין בידו ארנק של תקציבים לחיזוק הביטחון האישי, אך יש בידו חרב שבמקרים המתאימים עליו להניפה, היא חרב הענישה" (שם, בפסקה ו'(1)).

ל"ט. עוד נקבע בפסיקת בית המשפט העליון, שגם אותה ציטטנו בפסק דינו בעניינה של הנאשמת, כי בהטלת העונש הראוי יש להעדיף את האינטרס של ההגנה על הקשישים על פני הנסיבות האישיות של מי שפגע בהם, ועיינו, ע"פ 5931/11 דוד עבדוליב נגד מדינת ישראל (מיום 16.9.13):

"אכן, בחברתנו קיימת תופעה מכוערת של פגיעה בחסרי ישע, כגון קשישים, בעלי מוגבלויות וכו', מתוך הנחה כי יהיו טרף קל, שלא יתנגד ולעיתים אף אינו יכול להשמיע קול, פשוטו כמשמעו. לפגיעות אלה צורות שונות, בין במעשי שוד, בין בהונאות מסוגים שונים וברמות תחכום משתנות. המשמעות של פגיעות אלה, במופעהן השונים, היא פגיעה חזקה וקשה בביטחונם האישי של הקורבנות ושל קבוצות שלמות, החשות שאין להן עוד מקום מבטחים בו יוכלו להמשיך ולהתקיים בכבוד וללא חשש... המגמה בה נקט בית משפט זה היא מגמה מחמירה ביחס לעבירות מסוג זה, המבכרת את ההגנה על החיים והגוף של קבוצות אלה על פני נסיבות אישיות ומקלות של נאשמים (ראו גם: עניין איסאקוב, פסקה י"ב לפסק דינו של השופט

א' רובינשטיין). מגמה זו נכונה וראויה היא. בדינו חרב הענישה, אותה יש להניף במקרים המתאימים. קבוצות אלה של קורבנות אינן זוכות לתהודה ציבורית או לקול במרחב הציבורי באופן תדיר, ומגמת ענישה אחרת, עשויה לפגוע בתחושת הביטחון שלהן, ולעודד עבריינים פוטנציאליים להמשיך ולנצל קורבנות "קלים" מסוג זה..."

(ההדגשה שלנו).

מ. מהתם להכא:

את עיקר חיציו מפנה ב"כ המערער לפער בענישה שבין הנאשמת (36 חודשי מאסר בפועל) לעומת גזר דינו של המערער (42 חודשי מאסר בפועל). ב"כ המערער חוזר ומדגיש את עקרון אחדות הענישה.

עוד טוען ב"כ המערער, כי בית משפט קמא לא הביא בחשבון שלחובת הנאשמת נזקפת גם עבירה של גניבת כרטיס חיוב וזאת בשבעה מתוך האישומים שבכתב האישום המתוקן (ואילו לגבי המערער מופיעה עבירה זו רק באישום מס' 7 של כתב האישום המתוקן), וכן מציין ב"כ המערער, שהמגדר אינו אמור לשמש כסיבה להקלה בענישה. מוסיף ב"כ המערער, כי חלקה של הנאשמת זהה לחלקו של המערער ויתכן אף שחלקו הפעיל של המערער נופל מזה של הנאשמת.

מ"א. בנוסף הצביע הסניגור על כך, שהמערער נאלץ לשהות בתנאי מעצר בית למעלה מ-8 חודשים לאחר שכבר ניתן גזר דינה של הנאשמת, וכן הצביע על הודאתו שחסכה את הצורך בהבאת העדים, החרטה שהביע, העובדה שזו הרשעתו הראשונה בפלילים ונסיבותיו האישיות, וכן ציין את עובדת חילוטה של המונית.

מ"ב. איננו סבורים שיש בכל האמור לעיל כדי להצדיק את התערבותנו בגזר דינו של בית משפט קמא. נדגיש, כי במועד שבו נתן בית משפט קמא את גזר דינו של המערער (ביום 23.11.14), כבר עמדו לנגד עיניו לא רק פסק דינו של בית משפט זה בעניינה של הנאשמת (שניתן ביום 26.6.14), אלא גם ההחלטה בבקשת רשות הערעור שנדחתה ביום 21.7.14 (רע"פ 5081/14), ובית משפט קמא כתב מפורשות בגזר דינו, עמ' 56, כי העונש שהוטל על הנאשמת משמש נקודת מוצא לדיון בעונשו של המערער, ואולם: **"ואין עקרון אחדות הענישה מחייב הטלת עונש זהה לעונשה של הנאשמת"**. בדיון קבע כך בית משפט קמא בנסיבות הענין שבתיק זה.

נוסיף, כי לא נעלמה מעינינו, כך גם מעיניו של בית משפט קמא, העובדה שלגבי המערער נמחקה מכתב האישום המתוקן, העבירה של גניבת כרטיסי חיוב (זולת באישום מס' 7), ואולם, אין בכך כדי להצדיק הקלה בעונשו של המערער.

יצוין, כי המערער היה זה שהשתמש בכרטיסי האשראי הגנובים ובאמצעותם בוצעו עסקאות והמערער עצמו משך סכומים גבוהים מחשבונות הקורבנות (עיינו: אישום 2 בסעיף 5 ובסעיף 7), בידעו כי המדובר בכרטיסים גנובים.

מ"ג. ההסתמכות על פסק הדין שניתן בערכאה זו לגבי הנאשמת, אין בה כדי להועיל בידי המערער שכן, כלל ידוע הוא שאין זו דרכה של ערכאת הערעור למצות את הדין עם הנאשם כשמתקבל ערעור המדינה על קולת העונש, ומכאן, שכאשר התקבל ערעורה של המדינה והוחמר עונשה של הנאשמת, הביא בית משפט זה בחשבון, בין שאר השיקולים, שככלל אין זה דרכה של ערכאת הערעור למצות את הדין שעה שמתקבל ערעור המדינה, ואילו השאלה שעומדת לדיון ולהכרעה בפנינו היא, האם גזר הדין של בית משפט קמא בנוגע למערער, מצדיק את התערבותה של ערכאת הערעור.

מ"ד. הענישה לגבי עבירות המתבצעות כלפי חלשים וקשישים כבענייננו, דהיינו, אוכלוסייה שבדרך כלל היא חסרת ישע, חייבת ליתן מענה הולם לצורך להילחם מלחמת חורמה בעבירות אלה על מנת להגן על קבוצות אלה.

כך, למשל, ברע"פ 1569/11 **עמיקם כוכבי נגד מדינת ישראל** (מיום 23.10.12), נגזרו על הנאשם בבית משפט השלום, 9 שנות מאסר בפועל (בנוסף לעונש מאסר מותנה שהופעל). ערעורו של הנאשם על חומרת העונש נדחה, וכך גם בקשת רשות ערעור שהגיש.

באותו מקרה מדובר היה ב-51 אישומים שהרקע שלהם הוא התפרצות לבתי קשישים, גניבת כספיהם וכרטיסי חיוב, וביצוע הונאות בכרטיסי חיוב, וכן גם קבלת דבר במרמה, עבירה אחת של איומים, ועבירה אחת של תקיפה סתם.

כב' השופטת ד' ברק ארז ציינה בהחלטתה הדוחה את בקשת רשות הערעור (רע"פ 1569/11 מיום 23.10.12):

"עונש זה הולם את חומרת המעשים - עבירות שבוצעו על בסיס "סיטונאי" כמעין משלח יד של המבקש, תוך ניצול תמימותם ותלותם של אנשים קשישים, ופגיעה לא רק ברכושם אלא גם בתחושת הבטחון האישי שלהם ויחסי האמון שלהם בקשר לסביבתם".

אכן מדובר כמובן במספר שונה של עבירות ולכן, גם הענישה בענין הנ"ל של כוכבי היתה חמורה בהרבה ממה שנפסקה בענייננו, אך מה שעלינו לשים לנגד עינינו, הוא המסר של חומרת הענישה מקום בו פוגע הנאשם ברכושם של קשישים, בתחושת הבטחון האישי שלהם וביחסי האמון שלהם בקשר לסביבתם ומנצל את תמימותם ותלותם.

מ"ה. לא למותר להוסיף, כי בתסקיר שירות המבחן הודה המערער בפה מלא בכך שהוא היה המתכנן ו"ההוגה" של הרעיון.

אנו מפנים לעמ' 2 של התסקיר מיום 27.5.14:

"אריק ציין כי פעל במקרים הנדונים באופן עצמאי כשהוא מתכנן והוגה את הרעיון. אמנם בדיעתה של שותפתו לעבירה ובשיתוף פעולה שלה אולם שלל השפעה שלילית או לחץ שלה עליו" (ההדגשה שלנו).

מ"ו. יתר על כן, ה"דינמיקה" (כמצוין בתסקיר) שהובילה את המערער להתנהגותו, היתה לאחר שהפיתוי הראשוני צץ משמצא במוניתו ארנק שהכיל כסף וכרטיס אשראי. המערער שיתף בכך את שותפתו לעבירה ולדבריו, שניהם תכננו להשתמש בכרטיס האשראי. משצלח הדבר בידיהם היווה הדבר פיתוי עבורם לכסף קל כדי לכסות את חובותיו מבחינתו, וכדי לקיים את ילדיה מבחינתה.

מ"ז. האירוע הנ"ל מתואר באישום מס' 2 שבכתב האישום המתוקן, דהיינו, המערער קיבל קריאה מתחנת המוניות לאסוף את המתלונן, קשיש שהיה אז כבן 74, לקופת חולים. המערער מסר למתלונן שעלות הנסיעה היא 200 ₪, המתלונן השיב שברשותו רק 100 ₪, וביקש שהמערער יגיע ביום א' כדי לגבות ממנו את היתרה. משיצא המתלונן מן המונית הבחין המערער בארנקו של המתלונן על רצפת המונית, ארנק שהכיל תעודת זהות, כרטיס קופת חולים, מסמכים שונים, תעודת גימלאי וכן כרטיס בנק. מיד נסע המערער לכספומט ומשך באמצעות הכרטיס פעמיים סכומים שונים, 1,000 ₪ + 2,000 ₪, ולאחר מכן הגיע לבית הנאשמת ושיתף אותה בעצם גניבת הארנק ומסר לה מחצית מן הסכום שמשך באמצעות הכרטיס.

מ"ח. לא ניתן איפוא להתעלם מכך שהמערער אכן היה, מחד גיסא, כפי שצוין מפיו בתסקיר שירות המבחן, "המתכנן וההוגה של הרעיון", כשם שלא ניתן להתעלם, מאידך גיסא, מכך שנסיבותיה האישיות של הנאשמת היו קשות במיוחד כפי שמאשר המערער עצמו בסעיף 13 של נימוקי ערעורו, ושיקולים אלה ראוי שיבואו לידי ביטוי בענישתו של המערער.

נוסיף, שטענת הסניגור לפיה אין מקום לכך שבענישה המוטלת על נאשם/נאשמת יובא בחשבון ענין המגדר, אינה רלוונטית לענייננו, הואיל והשיקולים שעמדו לנגד עיניו של בית משפט קמא, כעולה מגזר דינו, הם שיקולים ענייניים שאין להם ולענין מגדר ולא כלום.

מ"ט. סניגורו המלומד של המערער עשה כל שביכולתו, הן בנימוקיו שבכתב והן בטיעונו שבעל פה, לשכנענו כי נתערב בגזר דינו של בית משפט קמא בעיקר על בסיס עקרון אחידות הענישה, כך שעונשו של מערער יהא זהה לעונשה של הנאשמת, אך לאחר שנתנו דעתנו לטענותיו ולנימוקיו של הסניגור, ובשים לב לכל המפורט לעיל בפסק דיננו, ובפסיקה הרלוונטית, שוכנענו כי לא נפלה שגגה בגזר דינו של בית משפט קמא, ולפיכך אנו מורים על דחייתו של הערעור.

ניתן היום, כא' אדר כ"א אדר תשע"ה, 12 מרץ 2015, במעמד הנוכחים.

ס. ג'וס, שופט

כ. סעב, שופט

י' גריל, שופט, שופט בכיר
[אב"ד]